

Handläggare
Sylvia Fernandez
018-727 43 37
sylvia.fernandez@uppsala.se

Datum
2020-04-15

Diarienummer
2020-1568-PL

Till miljö- och hälsoskydds nämndens
sammanträde den 5 maj 2020

Yttrande över fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna inklusive Bergsbrunna, samråd

Remiss från kommunstyrelsen, dnr. KSN-2017-0007. Remisstid: 2 mars till 30 april 2020. Miljö- och hälsoskydds nämnden har begärt förlängd svarstid till 12 maj 2020.

Förslag till beslut:

Miljö- och hälsoskydds nämnden föreslås besluta

att överlämna yttrande daterat den 5 maj 2020 till kommunstyrelsen

Sammanfattning

Nya stadsdelar planeras i sydöstra delen av Uppsala kommun och en fördjupad översiktsplan har tagits fram för området. I den anges inriktning och vision för planeringen och avvägning mellan olika allmänna intressen. I kommande detaljplanering utreds och fastställs förutsättningarna för markanvändningen mer noggrant. Utgångspunkten är Uppsalas översiktsplan från 2016 som pekar ut de sydöstra stadsdelarna som ett viktigt utvecklingsområde i Uppsala.

En avsikt med planen är att minska bostadsbristen och skapa nya förutsättningar för näringsliv och service. 21 500 av de 33 000 bostäder som ingår i Uppsala kommuns avtal med staten och Region Uppsala (Uppsalapaketet) planeras inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen. Även 10 000-15 000 nya arbetsplatser planeras.

Stadsutvecklingen ska innehålla en hög grad av nytänkande för ekologisk hållbarhet. Byggd miljö, grönska, dagvattenhantering och tekniska försörjningssystem ska utgöra en resurseffektiv och klimatpositiv helhet.

Ärendet

Områdesbeskrivning

Planområdet och de sydöstra stadsdelarna ligger ca 5 km från Uppsala centrum, nära gränsen mot Knivsta kommun.

Området är ca 4-6 km i nordsydlig riktning och ca 5 km i östvästlig riktning och har en total areal på 1684 hektar (ha). Det utgörs till största del av natur- och åkermark där skogen med inslag av mindre våtmarker utgör den största delen med sina cirka 645 ha och åkermarken näst störst med cirka 570 ha. Befintliga stadsdelar med sammanhållen bebyggelse utgörs av cirka 215 ha.

Planområdet omfattar de befintliga stadsdelarna Bergsbrunna, Nántuna, Sävja och Vilan samt en grupp byar och områden med fristående villor. En begränsad del av befintliga miljöer påverkas direkt av nybyggnationen. Däremot påverkas alla boende genom att stora förändringar kommer att ske i närområdet. Den nya bebyggelsen ligger på obebyggd mark, främst skogsmiljöer men i viss utsträckning också åkermark och på impediment.

Planområdets avgränsning är resultatet av en rad överväganden och samband. Mot norr och nordost avgränsas planområdet av Sävjaån som är en naturlig avgränsning i landskapet. Hela ån med slänter ligger inom planområdet vilket motsvaras av det åstråk som redovisas i Översiktsplan 2016. I öster följer gränsen E4:an med markområden öster därom för att innefatta en ny trafikplats, en av de funktioner som ska presenteras i planförslaget enligt avtalet med staten. Mot sydost och söder gränsar planområdet mot kommungränsen till Knivsta och naturreservatsgränsen för Lunsen. I väster gränsar planområdet i huvudsak mot naturreservatet Årike-Fyris, med undantag för ett utredningsområde för ny kollektivtrafikförbindelse över Fyrisån.

Styrdokument och parallella processer

Kommunstyrelsen gav 11 maj 2016 Stadsbyggnadsförvaltningen (SBF) i uppdrag att inleda arbetet med Fördjupad översiktsplan för Uppsala Södra station och de sydöstra stadsdelarna. Framtagande av fördjupningen av översiktsplanen syftar till att bädda för en utveckling av området som uppfyller mål och inriktningar i översiktsplanen och fyrsårsavtalet (Uppsalapaketet) med staten och region Uppsala. Enligt det avtalet ska Uppsala kommun säkerställa 33 000 nya bostäder, varav 21 500 av dessa inom planområdet för den fördjupade översiktsplanen. Även en etablering av en ny tågstation (Uppsala Södra) ingår i överenskommelsen. Utöver översiktsplanen 2016 behöver den fördjupade översiktsplanen förhålla sig till kommunens Policy för hållbar utveckling, Energiprogrammet och Miljö- och klimatprogrammet 2014-2023.

Flera parallella processer pågår samtidigt till stöd för genomförandet av planförslaget, som bland annat en Natura 2000-prövning, anmälan vattenverksamhet, kapacitetsstark kollektivtrafik m.fl.

Prioriteringar

Prioriteringarna utgör övergripande mål för hur mark- och vattenområden i de sydöstra stadsdelarna ska användas, utvecklas och styras mot en långsiktig hållbar utveckling. Den fördjupade översiktsplanen ska vara ”Inkluderande, produktiv och livskraftig”, ”Resurseffektiv och klimatpositiv” ”Grönskande med karaktärsfull arkitektur av hög kvalitet”, ”Nära natur och omgivande landsbygd” och ”Enkel och snabb att detaljplanlägga och bygga på ett ansvarsfullt sätt”.

För att uppnå dessa prioriteringar kan avvägningar mellan olika allmänna intressen behöver göras för att uppnå syftet med planen. Exempel på detta är den obebyggda natur som ska tas i anspråk för att bygga en ny stadsmiljö, där en avvägning behöver göras mellan de sociala behoven av en integrerad och sammanhållen urban miljö och naturens behov av sammanhållna ekologiska miljöer.

Prioriteringarna ska uppnås genom avsatta mål inom olika utvecklingsområden inom planen. Samtliga mål berör social och/eller ekologisk hållbarhet som ska vara vägledande för planens utformning. Nedan följer några exempel:

- En klimatpositiv stadsmiljö skapas med hjälp av bland annat innovativa tekniska försörjningssystem
- Den nya stadsmiljön är en föregångare för hållbar stadsbyggnad
- Anlagda parker, naturstråk och grönområden är grundläggande element i de rekreativa miljöerna
- Naturreservaten erbjuder rekreativa ekosystemtjänster, tillgängligheten är prioriterad
- Transportinfrastrukturen bidrar till ett hållbart resande på 80% inom området
- En ny järnvägsstation avlastar Uppsala central och stärker Uppsalas regionala tillgänglighet
- Värden och resurser som är beroende av grundvatten påverkas inte negativt
- Utvecklingen i de sydöstra stadsdelarna försämrar inte status i Sävjaån och Fyrisån
- Bevarandevärden i Natura 2000 områden påverkas inte negativt av den föreslagna bebyggelseutvecklingen
- Dagvatten ingår som en viktig del i vattenhushållningen
- Analys av hur naturvärden skulle kunna kompenseras
- Åkermark används för lokal livsmedelsförsörjning
- Den avverkade skogens koldioxidbindande kapacitet kompenseras så långt det är möjligt
- Hållbara transporter ges företräde i gaturummen
- Bostadsbyggandet bidrar till hela Uppsala genom ett varierat utbud av boendekostnadsnivåer
- Bebyggelsen är ordnad i kvarter och är placerad vid gata för att skapa tydliga gaturum

Målen konkretiseras i sin tur i områdesspecifika förslag.

Dagvatten

Planförslagets syfte är att skapa ett långsiktigt hållbart nyttjande av dagvattnet och ska följa Uppsala kommuns dagvattenstrategi med riktlinjer. För att klara framtidens krav på dagvattenhantering föreslås ett infiltrerande dagvattensystem; FRI – fördröjande, renande och infiltrerande som nu utvecklas i andra delar av Uppsala.

Dagvattensystemet FRI hanterar tre viktiga uppgifter med koppling till dagvatten; det försörjer vegetationen i gaturum och på torg, utjämnar dagvatten och renar förorenat dagvatten. En annan viktig fråga inom FRI-systemet är möjligheten att binda biokol. I uppbyggnaden av gator och grönska ska ett luftigt förstärkningslager i marken innehålla biokol. Biokolet är en mellanlagring av kol som också effektiviserar reningsprocesser för vatten och främjar mikrolivet. Detta luftiga lager i gatan tillför syre till växtbäddar och gynnar en stark växtlighet. En ökad användning av biokol sker i enlighet med Uppsala kommuns miljö- och klimatprogram.

Med föreslaget dagvattensystem bedöms att möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna inte påverkas för vattenförekomsterna Fyrisån och Sävjaån.

Klimatanpassning

Inom ramen för planarbetet har en översiktlig översvämningsanalys gjorts. Den visar att några mindre instängda områden kan komma att uppstå mellan vissa kvarter vid extrema regn om befintliga markhöjder bibehålls. Dessa områden ska särskilt beaktas vid senare höjdsättning. Öster om järnvägen är det främst de befintliga fotbollsplanerna som riskerar att översvämmas, en risk som finns redan idag.

Grönytor som sammanfaller med lågt liggande områden kan samnyttjas för en yteffektiv hantering av skyfall. En yta kan vid stora regn eller översvämningar temporärt hantera vattenmassor, men under övrig tid fylla en annan funktion, till exempel skateparker, bollspel eller andra fritidsaktiviteter.

Vid extrema väder och skyfall ska utjämningsytor hantera extrema flöden innan vattnet når Fyrisån och Sävjaån. Utjämningsytor kan anläggas som sänkor i jordbrukslandskapet för bruk av vall eller andra perenna grödor. I planens dagvattenutredning redovisas flöden och arealer för utjämning. Föreslaget FRI-system beräknas klara mycket stora regnmängder innan ett överskott når utjämningsytorna. Slutlig dimensionering och placering av utjämningsytor tas fram i detaljplaneskedet.

Buller

Omgivningsbuller är ett miljöhälsoproblem som vi vet kan resultera i ohälsa för enskilda individer vid exponering under lång tid. Stadsmiljön i de sydöstra stadsdelarna ligger i en tyst omgivning med undantag för buller från järnväg och väg 255. Dessa kvaliteter ska värnas. Nya bullerkällor kan komma att uppstå i spårväg och den öst-västliga genomfartsgatan. Utmed dessa utformas bebyggelsen med slutna kvarter för att begränsa buller. Längre ifrån huvudgator kan bebyggelsen vara mer öppen. Stadsparker vänder sig bort från de största ljudkällorna, och i övriga rekreativa rum i planförslaget skapas och värnas tillgång till tysta områden som erbjuder förutsättningar för återhämtning och rekreation.

Bebyggelse

Den nya stadsmiljön präglas av tydliga kvarter, stadsgator med grönska, torg och parker. Bebyggelsen är högst runt den nya järnvägsstationen och utmed kollektivtrafikstråket, mellan sex och åtta våningar. I de kvarter som domineras av flerbostadsbebyggelse är den runt fem våningar för att i utkanterna av stadsdelarna bli ännu lite lägre, huvudsakligen radhus i två till tre våningar. Markbostäder förekommer överallt i bebyggelsen, både som radhus inne i kvarteren, i bottenvåningarna på flerfamiljshusen och i de rena radhuskvarter i mötet med omgivande skog och kulturlandskap.

Den mark som idag redan brukas bevaras i stor utsträckning för odling och bete. Undantaget är en ca 200 meter bred zon med kvarter utmed järnvägen. Totalt används ungefär 200 hektar mark inom planområdet till nya kvarter, bostäder, skolor inklusive skolgårdar, handel, idrott m.m.

Solljus

Många av samtidens nya stadsmiljöer har i sin strävan att skapa en tät och dynamisk stadsmiljö prioriterat andra kvaliteter än solinstrålning på gator och gårdar och generös dagsljusförsörjning av bostäder och arbetsplatser. I de sydöstra stadsdelarna ska dagsljus, sol och skugga vara centrala kvaliteter som ger miljön karaktär. Solen skapar också förutsättning för grönskan som spelar en viktig roll i den nya stadsmiljöns karaktär och funktion, grönskan ger skugga och ett dragligt lokalklimat varma sommardagar. Trädens kronor dämpar vindar under årets kalla månader.

Skolor

I de sydöstra stadsdelarna spelar skolgårdarna stor roll enligt fördjupade översiktsplanen. De ska utgöra viktiga inslag i stadsmiljön och bidra till det goda livet för barn och vuxna, för män och kvinnor, för pojkar och flickor. De har stor betydelse för folkhälsan och för integrationen då lek och spel, fysisk aktivitet, socialt umgänge, både på skoltid och utanför skoltid, kan bidra till möten mellan såväl äldre och unga, olika kön och målgrupper. Skolgårdarnas storlek har också betydelse för barnens hälsa, motoriska träning och för att utveckla fantasi, kreativitet och måluppfyllelse i skolans olika ämnen. På skolgårdarna bör också möjlighet till skolodling skapas. Planen anger dock inte hur stora skolgårdarna ska vara för att uppnå detta.

I kommande planeringsprocesser kommer ett fördjupat arbete ske för att anpassa förekomsten av förskole- och skoltomter till det aktuella behovet i varje utbyggnadsetapp och till de riktlinjer för friyta på skolgårdar som för närvarande håller på att tas fram av kommunen. I planförslaget är samtliga förskolor och skolor placerade fritt på egna tomter för att säkerställa goda dagsljusvärden och välfungerande skolgårdar. Förskolor som integreras i bostadshus ska undvikas.

Teknisk försörjning

Den stadsutvecklingsprocess som pågår i de sydöstra stadsdelarna ska uppfylla högt ställda mål för långsiktig hållbarhet och klimatpositivitet, dvs att mer kol och koldioxid binds lokalt i mark, i nya träd och på annat sätt, än det som släpps ut. Redan i översiktsplan 2016 lyftes frågan om effektivare och mer resurssnåla lösningar för de nya stadsdelarna. Senare har Energiprogram 2050 antagits av Kommunfullmäktige som beskriver kommunens roll och uppdrag kopplat till det lokala energisystemet för att nå kommunens hållbarhetsmål med sikte på 2050. Även fyrspårsavtalet med staten uppmanar till nya innovativa lösningar, testbäddar och andra utvecklingsprojekt. Avtalet med staten innebär att den nya stadsmiljön i de sydöstra stadsdelarna tillsammans med de andra projekten inom avtalet ska kunna fungera som förebild för hållbart byggande. Därför pågår nu, parallellt med fördjupningen, ett utvecklingsprojekt för att hitta ett nytt samlat och integrerat system för försörjning av värme, vatten, avfall, avlopp mm i ett, i hög grad, slutet kretslopp som på ett bättre sätt hushållar med resurser och skapar bättre förutsättningar för ett klimatpositivt Uppsala. Samtidigt som den uppfyller framtida och nuvarande krav på miljö, kvalitet, säkerhet och god ekonomisk hushållning. Den fördjupade översiktsplanen innehåller därför ambitioner men inte så mycket konkreta lösningar i dagsläget.

Trafik och tillgänglighet

Hållbara transportslag prioriteras i planförslaget. Gång- och cykelvägnätet gynnar förflyttning med cykel och till fots. Gång- och cykeltrafik är separerade från varandra. Tre bilfria gång- och cykelpassager förbi järnvägen föreslås. Kollektivtrafiken är effektiv och har stor kapacitet. En ny trafikplats för motorfordon på E4 ingår i planförslaget och vidare en vägförbindelse fram till den nya järnvägsstationen. Tre olika tunnelpassager under järnvägen föreslås för att koppla den östra sidan med den västra. En av passagera har direkt koppling till stadsnoden.

Väg 255 föreslås byggas om till stadsgata och en ny gata föreslås parallellt med järnvägens östra sida. Denna östra gata följer järnvägen hela vägen norrut genom planområdet.

Alla gator har ungefär samma bredd, ca 24 meter (kollektivtrafikstråket och väg 255 är bredare). Gatorna har olika trafikering beroende på var i systemet de ligger men gemensamt för dem är den omfattande grönskan i gaturummet. Stort fokus på möjlighet till sociala aktiviteter prioriteras vid utformning av gatornas trafikering och möblering. I gator som har låga trafikmängder minimeras ytan för trafik och ersätts med grönska, plats för lek, samvaro och planteringar mm. Genomfart för biltrafik planeras i ett öst- västlig stråk samt på v 255 och utmed järnvägen i öster. Övriga gator trafikeras endast för angöring. Huvudcykelstråken är fler och genomfart är möjlig på alla gator, till skillnad från biltrafiken.

Naturmiljöer och rekreationsområden

I planförslaget visas ett system av parker, naturstråk och grönområden. Även de privata gårdarna, skolgårdarna och de gröna gatorna ingår i systemet. Alla gator övergår sedan i stråk och stigar när de når fram till skogen och kulturlandskapet. Rent praktiskt innebär det att det går att ta sig via gröna stråk till de två naturreservaten Årike – Fyris och Lunsen och den omgivande slätten med en kort promenad. I vissa lägen hindrar topografin framkomligheten och där avslutas gatan med en

utsiktsplats. Utmed reservatsgränsen löper en enkel stig som tillgängliggör Lunsen och samtidigt bildar en gräns mellan privata tomter och naturreservatet. Viktigt för rekreationen är också det föreslagna gröna rörelsestråket utmed Sävjaån.

Lunsen och Sävjaån är skyddade som Natura 2000-områden och även skyddade enligt EU:s Art-och habitatdirektiv. Natura 2000-områden är riksintresse och målet är att skydda och bibehålla en gynnsam bevarandestatus hos de naturtyper och arter som är listade i Fågeldirektivet och/eller Art- och habitatdirektivet. Hänsyns- och förstärkningsåtgärder kan komma att behöva genomföras för att säkerställa bevarandestatus för arter och livsmiljöer i Lunsens- och Sävjaåns Natura 2000-områden. Processen kring tillstånd för prövning av Natura 2000, som beskrivs i inledningen, kommer att ge inriktningar för detta och innebär att dess bevarandevärden blir en planeringsförutsättning.

Tre nord-sydliga naturstråk som fyller flera viktiga funktioner sträcker sig i nord-sydlig riktning genom stadsmiljön. Stråken erbjuder boende och besökare möjligheter att uppleva och röra sig i natur långt in i stadsmiljön. Målsättningen är att naturkaraktären i dessa stråk ska bevaras. Stråken fyller också en viktig funktion genom att leda ytvatten från Lunsen mot Sävjaån och genom höjdskillnaden kan naturstråken också fungera som översvämningsszon vid kraftiga regn.

Det kontinuerliga gatunätet och de tre nord-sydliga naturstråken för in svalkande vindar med naturens dofter och ljud. Grönska i de sparade naturstråken, parker, gaturum och inne i kvarteren kyler luft och förbättrar luftkvalitén. Alla gator har träd. Många av dessa kommer att planteras med nya träd. Även lövträd bör då användas för variation.

Hållbarhetsbedömningen

Då Uppsala kommun har bedömt att den fördjupade översiktsplanen medför betydande miljöpåverkan har WSP tagit fram en miljöbedömning i en bredare hållbarhetsbedömning. Syftet med hållbarhetsbedömning är att bidra till en helhetssyn och hållbarhetsanpassning i framtagandet av den fördjupade översiktsplanen.

Rapportens samlade bedömning är att den fördjupade översiktsplanen medför negativa konsekvenser för bland annat naturmiljö, kulturmiljö och rekreation. Ska detta kunna motiveras och långsiktigt försvara är det väsentligt att planens höga hållbarhetsambitioner nås. Planförslaget uttrycker mycket högt ställda hållbarhetsmål kopplat till bland annat hållbar mobilitet, integrering och inkludering av nya och gamla stadsdelar och lokal resurs-hushållning. Uppnås den målbild som är formulerad har en mycket hållbar stadsdel skapats. Den högt ställda hållbarhetsambitionen kommer också att kräva mycket av kommande skeden och processer. Planen förutsätter också en teknisk utveckling som vi idag inte varken kan förutspå eller kommunen har rådighet över. Kommunen kommer proaktivt att behöva arbeta för samt investera medel i projekt och processer kopplat till innovation och teknikutveckling för att stimulera den utveckling som krävs för att nå FÖP:ens höga ambitioner.

Rapporten avslutas med en bedömning av hur den fördjupade översiktsplanens genomförande påverkar möjligheterna att nå relevanta nationella miljökvalitetsmål. Planen både bidrar till och motverkar målen ”Begränsad klimatpåverkan” och ”Levande sjöar och vattendrag” Byggande av en stadsdel och infrastruktur medför stora utsläpp av växthusgaser. Samtidigt kan planens ambitioner att främja gång-, cykel- och kollektivtrafik medföra ett transportsystem med begränsade utsläpp. Flera småvatten försvinner i och med planen, men de planerade dagvattenåtgärderna kan bidra till mindre föroreningsbelastning än idag. ”God bebyggd miljö” bedöms bidra till målet i och med att en stadsdel med goda kvaliteter byggs upp. Målen ”Ett rikt odlingslandskap”, ”Ett rikt djur och växtliv” och

”Levande skogar” motverkas i och med att naturvärden försvinner och skogs-och jordbruksområden som tas i anspråk.

Anna Nilsson
miljödirektör

Bilagor

Bilaga 1: Yttrande över fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna inklusive Bergsbrunna, samråd

Bilaga 2: Översiktskarta

Handläggare
Sylvia Fernandez
018-727 4337
sylvia.fernandez@ uppsala.se

Datum
2020-05-05

Diarienummer
2020-1568-PL

Kommunstyrelsen

Yttrande över fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna inklusive Bergsbrunna, samråd

Remiss från kommunstyrelsen, dnr. KSN-2017-0007. Remisstid: 2 mars till 30 april 2020. Miljö-och hälsoskyddsnämnden har begärt förlängd svarstid till 12 maj 2020.

I den fördjupade översiktsplanen uppges det att planområdet ska vara enkelt och snabbt att detaljplanelägga, och byggas på ett ansvarsfullt sätt. För att säkra en hållbar och kvalitativ långsiktig planering som underlättar och blir styrande vid detaljplaneläggandet anser därför miljö-och hälsoskyddsnämnden att planen i större utsträckning behöver inkludera beskrivningar av strategiska lösningar. Detta gäller exempelvis inom områdena luft, buller, tillgång till solljus, teknisk försörjning och friytor för förskole-och skolelever. Nedan presenteras konkreta förslag på områden som miljö-och hälsoskyddsnämnden anser att man behöver utreda vidare eller ha extra fokus på i det kommande arbetet:

Grundvatten

Ett av målen i planen är att värden och resurser som är beroende av grundvatten inte ska påverkas negativt. Den fördjupande översiktsplanen borde hänvisa till skriften ”Riktlinje för markanvändning inom Uppsala-och Vatthomaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt” vars slutsatser ska följas för att minimera risker för grundvatten.

Planen bör sträva efter att införa åtgärder som säkrar att miljö kvalitetsnormerna för yt-och grundvatten inte överskrids. Det vill säga god status i alla vattenförekomster ska eftersträvas.

Markföroreningar

Flertalet potentiella markföroreningar finns i och kring planområdet.

- Miljötekniska markundersökningar kan behöva göras i samband med vidare planering. Omfattningen av eventuella analyser av mark och vatten ska ta hänsyn till de parametrar som riskerar förekomma i respektive område.
- Påträffas markföroreningar ska miljöförvaltningen omgående underrättas om dessa. Innan efterbehandling sker ska detta anmälas till miljöförvaltningen.
- Risk för förekomst av markföroreningar ska inte bara stämmas av med länsstyrelsens databas för potentiellt förorenade områden (EBH-databas) utan även med miljöförvaltningens diarium

Buller

Det bör förtydligas att forskning visar att omgivningsbuller över tid ger negativ påverkan på hälsan. Trafikbuller och vibrationer i planområdet behöver utredas vidare, framförallt i anslutning till:

- väg 255
- den nya genomfartsgatan
- järnvägen
- förskole-och skolgårdar
- parker
- naturreservaten Årike Fyris och Lunsen.

Det planeras för bostäder intill järnvägen. På grund av risk för buller-och vibrationsstörningar bör man se över om inte verksamheter bör förläggas här istället. Vidare behöver eventuellt behov av vibrationsdämpande åtgärder intill järnvägen utredas vidare.

Bebyggelse & luft

Bebyggelsen är mellan sex och åtta våningar runt den nya järnvägsstationen och utmed kollektivtrafikstråket. Hög bebyggelse och mycket trafik utgör en risk för dålig luft. Det behöver utredas vidare att miljömål och miljö kvalitetsnormen gällande luft kan uppfyllas på dessa gator. I ett stort framtida område som de sydöstra stadsdelarna är det också viktigt att riksdagens miljömål gällande Frisk luft kan nås. Även luftsituationen på förskole- och skolgårdar i närheten av större vägar behöver utredas vidare. Görs en översiktlig luftutredning i detta skede behöver inte frågan behandlas i varje enskild detaljplan senare.

Solljus

I den fördjupade översiktplanen lyfts vikten av dagsljus, sol och skugga som centrala kvaliteter som ger miljön karaktär i de sydöstra stadsdelarna. Bebyggelsestrukturen som presenteras är kvartersstruktur. Det borde presenteras hur resonemang kring ljus och bebyggelsestruktur har förts inom den fördjupade översiktplanen.

Skolor

För att kunna säkra friytor som uppfyller plan- och bygglagens krav om storlek och lämplighet för lek och utevistelse måste behov av plats prioriteras i ett tidigt skede. Fördjupade översiktplanen bör därför fastslå vilka friytor som ska gälla för förskolegårdar och skolgårdar. Friytan bör vara väl tilltagen för att stimulera lek och rörelse och därmed förbättrad folkhälsa.

Vissa förskole- och skoltomter är placerade intill väg 255 och den nya genomfartsgatan. I dessa lägen kan trafikbuller och luftföroreningar förekomma. Barnens friytor förläggs lämpligen på ett visst avstånd från större vägar och järnvägar.

Teknisk försörjning

Planen visar på höga ambitioner gällande tekniska lösningar och kretsloppssystem som inte presenteras närmare. Nämnden ser det som mycket angeläget att dessa höga ambitioner

konkretiseras ytterligare innan planeringen av området går vidare till enskilda detaljplaner. Om kretsloppsanpassning och positiv klimatpåverkan ska bli verklighet behövs ett systemtänk som inte kan genomföras i individuella detaljplaner.

Trafik och tillgänglighet

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser positivt på separata parkeringshus som ett sätt att minska bilanvändande.

Den fördjupade översiktsplanen pekar ut flera grönstråk i nord-sydlig riktning. Dessa utgör en viktig funktion både för reaktion och den biologiska mångfalden. Grönstråk i öst-västlig riktning är genom den nya planerade bebyggelsen bör förstärkas. Hållbart resande med cykel mot centrum riskerar annars bli hänvisat till en trafikerad genomfartsgata.

Genomfart från E4:an till väg 255 har gjorts slingrig för att minska bilanvändandet, men för att nå målet i Översiktplanen 2016 om att 75 % av resande ska ske via gång-cykel och kollektivtrafik kan ytterligare åtgärder behövas.

Elektromagnetiska fält

Elektromagnetiska fält från kraftledningar och transformatorstationer behöver beaktas så att inte människor utsätts för höga magnetfält.

Naturmiljöer och rekreationsområden

De miljömål som bedöms påverkas negativt berör samtliga exploatering av naturmiljöer: "Ett rikt odlingslandskap", "Levande skogar" och "Ett rikt djur- och växtliv". Stora ingrepp i skyddade naturmiljöer är irreversibla och det som idag är värdefulla rekreationsområden i anslutning till befintlig bebyggelse försvinner.

- Skogsområdet norr om Lunsen har högt naturvärde och ska enligt planen tas i anspråk. Bebyggelse planeras nära inpå naturreservatet och Natura 2000-området. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser positivt på en större buffertzona för att både skydda och bevara områdets naturvärden samtidigt som den möjliggör ett säkerhetsavstånd till naturreservatet som kan bidra till att minimera skador, slitage och eventuell påverkan från buller.
- Brukningsvärd jordbruksmark får enligt miljöbalken 3 kap 4 § tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om marken behövs för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse. Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det saknas tillräcklig motivering till det ianspråktagande av jordbruksmark som planeras inom området.
- Grönska i naturstråken och inslag av träd på alla gator ska bidra till bättre luftkvalitet och nedkylning, vilket är positivt. Nya träd ska planteras. En trädinventering bör göras och äldre träd med höga naturvärden bör sparas i den mån det går.

I övrigt är det önskvärt att man bevarar befintliga naturkaraktärer i så stor utsträckning som möjligt.

Stärka miljö kvalitetsmålen

Miljö- och hälsoskyddsnämnden vill lyfta att man i detta tidiga skede i planeringen bör ge en möjlighet att ge samtliga miljö kvalitetsmål en central roll i utformningen av planområdet. Enligt WSP:s hållbarhetsbedömning finns det goda förutsättningar att miljömålen "Levande sjöar och vattendrag" samt "God bebyggd miljö" påverkas positivt, detta till följd av högt ställda hållbarhetsmål. För att uppnå detta behöver frågorna fortsättningsvis lyftas i kommande planprogram och detaljplaner, och framtida samarbeten med exploatörer och entreprenörer bör styras av en samsyn kring kommunens vision om en hållbar stadsutveckling.

Det saknas hänvisning till miljömålet "Giftfri miljö" i planen och hållbarhetsbedömningen. Nämnden anser att hållbarhetsbedömningen bör kompletteras med ett ställningstagande till miljö kvalitetsmålet "Giftfri miljö" och planen bör inkludera konkreta förslag med hur man ska arbeta mot att uppnå det, till exempel genom krav på giftfria materialval.

För att tydliggöra miljöambitionerna och säkerställa att den fördjupade översiktsplanens ambitioner i övrigt kan genomföras vill nämnden avslutningsvis framhäva behovet av ytterligare styrning och vägledning för utvecklingen av området, till exempel i form av planprogram, innan detaljplaneskedet.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Klara Ellström
ordförande

Samuel Lundström
nämndsekreterare

